

Nr 63.

Godkänd av första kammaren den 15 mars 1927.

Godkänd av andra kammaren den 15 mars 1927.

Riksdagens skrivelse till Konungen i anledning av vissa av Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen under nionde huvudtiteln gjorda framställningar.

(Jordbruksutskottets utlåtande nr 11.)

Till Konungen.

I anledning av följande av Eders Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen under nionde huvudtiteln gjorda framställningar får riksdagen för Eders Kungl. Maj:t anmäla följande beslut.

1:o) **Utrustning för växtfysiologisk försöksverksamhet vid centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet.** Under punkt 11 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att till anskaffande av nödig utrustning för växtfysiologisk försöksverksamhet vid centralanstaltens för försöksväsendet på jordbruksområdet avdelning för lantbruksbotanik anvisa för budgetåret 1927—1928 ett extra anslag av 7,000 kronor.

Av statsrådsprotokollet inhämtas att under det att hittills växtpatologien blivit i främsta rummet tillgodosedd vid avdelningens arbete, de denna avdelning jämväl åliggande växtfysiologiska forskningsuppgifterna endast i mindre mån kunnat ägnas uppmärksamhet. För att bereda möjlighet till dylik växtfysiologisk forskning vore nu avsikten att med det äskade anslaget anskaffa härför erforderlig utrustning.

Riksdagen, som icke finner skäl till erinran mot det för ändamålet i fråga begärda anslaget, får anmäla, att riksdagen till anskaffande av nödig utrustning för växtfysiologisk försöksverksamhet vid centralanstaltens för försöksväsendet på jordbruksområdet avdelning för lantbruksbotanik anvisat för budgetåret 1927—1928 ett extra anslag av 7,000 kronor.

2:o) **Utbildningskurser för kontrollassistenter.** Med bifall till vad Eders Kungl. Maj:t under punkt 27 föreslagit har riksdagen liksom för innevarande *Bihang till riksdagens protokoll 1927. 14 saml. Nr 63.*

budgetår till anordnande av utbildningskurser för kontrollassistenter anvisat för budgetåret 1927—1928 ett extra reservationsanslag av 14,000 kronor.

3:o) **Utbildningskurser för ladugårdsförmän och svinskötare.** I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts under punkt 28 gjorda framställning har riksdagen liksom för innevarande budgetår till anordnande av utbildningskurser för ladugårdsförmän och svinskötare anvisat för budgetåret 1927—1928 ett extra reservationsanslag av 32,000 kronor.

4:o) **Utbildningskurser för kvinnliga ladugårdsskötare i Norrland och Dalarna.** Med bifall till vad Eders Kungl. Maj:t under punkt 29 föreslagit har riksdagen liksom för innevarande budgetår till anordnande av utbildningskurser för kvinnliga ladugårdsskötare i Norrland och Dalarna anvisat för budgetåret 1927—1928 ett extra reservationsanslag av 6,000 kronor.

5:o) **Utbildningskurser i beteskultur och ängsskötsel.** I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts under punkt 30 gjorda framställning har riksdagen liksom för innevarande budgetår till anordnande av utbildningskurser i beteskultur och ängsskötsel anvisat för budgetåret 1927—1928 ett extra reservationsanslag av 3,500 kronor.

6:o) **Hingstdepåernas och stuteriets verksamhet.** Under punkt 39 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att höja ordinarie reservationsanslaget till hingstdepåernas och stuteriets verksamhet, nu 236,000 kronor, med 14,000 kronor till 250,000 kronor.

Vad först beträffar frågan om betjäningens avlöningsförmåner, vilka det såsom departementschefen i statsrådsprotokollet uttalat torde ankomma på Eders Kungl. Maj:t att inom ramen av för ändamålet beräknat anslagsbelopp närmare bestämma, hyser även riksdagen den uppfattningen att en förhöjning i anslagsposten till betjäningens avlöning bör ske för att möjliggöra tillgodoseendet av ett jämväl enligt riksdagens mening berättigat krav på en något förbättrad löneställning för ifrågavarande personal. Riksdagen finner ock det förslag, som ligger till grund för det av departementschefen beräknade beloppet, innefatta ett skäligt tillmötesgående av de i förevarande avseende framställda anspråk, särskilt om hänsyn toges till att ifrågavarande personal i mån av tillgång tilldelas bostad med planteringsland.

Beräkningen av de övriga utgiftsposterna föranleder icke heller någon invändning från riksdagens sida. Beträffande själva anslagsberäkningen har riksdagen fäst sig vid att den reservation, som därvid tagits i betraktande, utgöres av köpeskillingsmedel för från Flyinge kungsgård försålda tomter. Ehuru riksdagen icke kan undgå finna det vara ur principiell synpunkt betänkligt att för statsregleringsändamål taga i anspråk medel av angivet slag, har riksdagen likväl med hänsyn till i detta fall föreliggande omständigheter icke velat framställa någon anmärkning mot anslagsberäkningen.

Riksdagen biträder jämväl att medel till föreslaget belopp 4,280 kronor göras tillgängliga till uppförande av ett redskapshus å Valleberg, varav behovet synes ådagalagt genom utredningen i ärendet. I sistnämnda avseende kommer riksdagen att under nästföljande punkt anmäla sitt beslut.

Riksdagen har höjt ordinarie reservationsanslaget till hingstdepåernas och stuteriets verksamhet, nu 236,000 kronor, med 14,000 kronor till 250,000 kronor.

7:o) Nybyggnad vid Valleberg under Flyinge kungsgård i Malmöhus län. Under åberopande av vad under nästföregående punkt anförts och i anslutning till Eders Kungl. Maj:ts därom under punkt 40 gjorda framställning har riksdagen för uppförande av ett redskapshus vid de under benämningen Valleberg utarrenderade lotterna nr 1—5 av Flyinge kungsgård i Malmöhus län anvisat för budgetåret 1927—1928 ett extra anslag av 4,280 kronor.

8:o) Hästavelns befrämjande. Under punkt 41 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att till hästavelns befrämjande uppföra å riksstaten ett ordinarie reservationsanslag av 185,000 kronor att direkt utgå av totalisatormedel.

Då Eders Kungl. Maj:ts framställning icke föranleder någon riksdagens erinran, får riksdagen anmäla, att riksdagen till hästavelns befrämjande uppfört å riksstaten ett ordinarie reservationsanslag av 185,000 kronor, att direkt utgå av totalisatormedel.

9:o) Understöd åt kontrollföreningsverksamhet. Under punkt 43 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att till understöd åt kontrollföreningsverksamhet uppföra i riksstaten ett ordinarie reservationsanslag av 65,000 kronor.

Till understöd åt kontrollföreningsverksamhet — vartill statsbidrag tidigare utgått från anslaget till höjande av det mindre jordbruket — har från och med budgetåret 1923—1924 uppförts ett extra reservationsanslag, vilket för budgetåret 1926—1927 utgår med 65,000 kronor.

Kungl. Maj:ts framställning innebär, att för ändamålet skulle för budgetåret 1927—1928 göras tillgängligt enahanda belopp som för innevarande budgetår.

Härjämte ifrågasättes anslagets omföring till ordinarie, i vilken fråga departementschefen gjort följande uttalande:

»Under nionde huvudtiteln finnas för närvarande såsom extra anslag upptagna vissa anslag, vilka avses till bestridande av utgifter för främjande av olika grenar av lantushållningen enligt av riksdagen prövade grunder och av Kungl. Maj:t utfärdade närmare bestämmelser. Med dessa anslag tillgodoses ändamål, vilka för lantushållningens främjande och utveckling äro av synnerligen stor betydelse. Dessa anslag hava nu utgått under ett flertal år och kunna, åtminstone så vitt angår en del av ifrågavarande

verksamhetsgrenar, anses vara av konstant natur och till sina belopp mera bestämda. Så synes mig förhållandet vara med nu omhandlade anslag till kontrollföreningsverksamheten ävensom anslagen till befrämjande i allmänhet av svinaveln, fåravelns befrämjande, biskötselns befrämjande samt befordrande av inhemsk fröodling. Med hänsyn till den ställning nämnda anslag sålunda intaga anser jag desamma böra från och med instundande budgetår omföras till ordinarie, och kommer jag att vid behandlingen av respektive utgiftsändamål göra framställning härom.»

Mot att anslaget till understöd åt kontrollföreningsverksamhet upptages med oförändrat belopp har riksdagen intet att erinra. Riksdagen vill ock på av departementschefen anförda skäl biträda, att detta liksom de övriga härovan angivna anslagen omföras till ordinarie.

Riksdagen får alltså anmäla, att riksdagen till understöd åt kontrollföreningsverksamhet uppfört i riksstaten ett ordinarie reservationsanslag av 65,000 kronor.

10:o) Avelscentra för nötboskap. Under punkt 44 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att för bestridande av kostnaderna för förnyad tävlan för utseende av avelscentra för nötboskap anvisa för budgetåret 1927—1928 ett extra reservationsanslag av 21,700 kronor.

Kungl. Maj:ts förevarande framställning, som överensstämmer med den av 1925 års riksdag utan erinran lämnade beräkningen av medelsbehovet för tävlingarnas upprätthållande till och med budgetåret 1931—1932, föranleder icke någon riksdagens erinran. Riksdagen får alltså anmäla, att riksdagen för bestridande av kostnaderna för förnyad tävlan för utseende av avelscentra för nötboskap anvisat för budgetåret 1927—1928 ett extra reservationsanslag av 21,700 kronor.

11:o) Befrämjande i allmänhet av svinaveln. Under punkt 47 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att till befrämjande i allmänhet av svinaveln uppföra i riksstaten ett ordinarie reservationsanslag av 52,000 kronor.

Eders Kungl. Maj:ts framställning innebär, att det hittills såsom extra reservationsanslag anvisade anslaget för ändamålet skulle omföras till ordinarie. Anslaget har beräknats efter en medelsåtgång av liksom för budgetåret 1926—1927 60,000 kronor och en påräknad reservation av 8,000 kronor.

Med hänvisning till vad riksdagen under punkt 9 anført beträffande anslagets omföring till ordinarie, får riksdagen anmäla, att riksdagen till befrämjande i allmänhet av svinaveln uppfört i riksstaten ett ordinarie reservationsanslag av 52,000 kronor.

12:o) Avkastningsbedömning rörande avelssvin. Under punkt 48 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att för anordnande av avkastningsbedömning rörande avelssvin anvisa för budgetåret 1927—1928 ett extra anslag av 15,500 kronor.

Anslagsökningen å 1,500 kronor är föranledd av behovet att höja årsarvodet för den vid Åstorp placerade försöksassistenten, till följd därav att efter den 1926 genomförda löneregleringen vid centralanstalten dels tillfällig löneförbättring bortfallit dels ock dyrtidstillägget utginge efter för reglerade verk gällande grunder. Detta innebure emellertid ingen reel anslagsförhöjning utan endast en ersättning för de medel, som tidigare utgått från särskilt beviljade anslagsmedel.

Mot framställningen har riksdagen icke något att erinra, varför riksdagen för anordnande av avkastningsbedömning rörande avelssvin anvisat för budgetåret 1927—1928 ett extra anslag av 15,500 kronor.

13:o) **Fåravelns befrämjande.** Under punkt 49 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att till fåravelns befrämjande uppföra i riksstaten ett ordinarie reservationsanslag av 24,000 kronor.

Eders Kungl. Maj:ts framställning innebär, att det hittills såsom extra reservationsanslag anvisade anslaget för ändamålet skulle omföras till ordinarie. Anslaget har beräknats efter en medelsåtgång av 30,000 kronor och en påräknad reservation av 6,000 kronor.

Anslagsberäkningen föranleder icke någon riksdagens erinran. Med hänvisning i övrigt till vad riksdagen under punkt 9 anfört beträffande anslagets omföring till ordinarie, får riksdagen anmäla, att riksdagen till fåravelns befrämjande uppfört i riksstaten ett ordinarie reservationsanslag av 24,000 kronor.

14:o) **Fjäderfäavelns befrämjande.** Under punkt 50 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att till fjäderfäavelns befrämjande anvisa för budgetåret 1927—1928 ett extra anslag av 19,000 kronor.

Eders Kungl. Maj:ts förslag innefattar förslag om anvisande av ett i förhållande till medelsanvisningen för ändamålet för innevarande budgetår med 2,000 kronor förhöjt belopp samt anslagets omföring från reservationsanslag till obetecknat anslag. Såsom motiv för anslagsförhöjningen har framhållits behovet av anställande av en väl meriterad förste konsulent, för vars avlönande i stället för förut beräknade 3,000 kronor skulle erfordras 5,000 kronor. För förändringen av anslagets natur har departementschefen framhållit, att anslaget helt disponeras till statsunderstöd åt enskild förening, vid vilket förhållande detsamma borde enligt gällande praxis uppföras såsom obetecknat anslag.

Framställningen föranleder icke någon riksdagens erinran, varför riksdagen till fjäderfäavelns befrämjande anvisat för budgetåret 1927—1928 ett extra anslag av 19,000 kronor.

15:o) **Biskötselns befrämjande.** Under punkt 51 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att till biskötselns befrämjande uppföra i riksstaten ett ordinarie reservationsanslag av 8,000 kronor.

Eders Kungl. Maj:ts framställning innefattar förslag om att det hittills såsom extra reservationsanslag anvisade anslaget för ändamålet skulle omföras till ordinarie. Anslaget har beräknats med hänsyn till en påräknad reservation av omkring 3,000 kronor.

Mot anslagsberäkningen har riksdagen intet att erinra. Med hänvisning i övrigt till vad riksdagen under punkt 9 anfört beträffande anslagets omföring till ordinarie får riksdagen anmäla, att riksdagen till biskötselns befrämjande uppfört i riksstaten ett ordinarie reservationsanslag av 8,000 kronor.

16:o) **Allmänt anslag till hushållningssällskapen.** Under punkt 60 har Eders Kungl. Maj:ts föreslagit riksdagen att höja det under titel allmänt anslag till hushållningssällskapen uppförda ordinarie anslaget, nu 2,100,000 kronor, med 800,000 kronor till 2,900,000 kronor, att utgå enligt av departementschefen i statsrådsprotokollet tillstyrkta grunder.

Enligt beslut av 1913 års riksdag skulle i stället för den andel i brännvinsförsäljningsmedlen, vilken tidigare tillkommit hushållningssällskapen, till sällskapen från och med år 1915 utgå viss årlig ersättning, vilken av riksdagen bestämdes till 2,100,000 kronor. I riksstaten för varje budgetår har därefter för ändamålet upptagits ett ordinarie anslag å nämnda belopp.

Enligt förordningen den 8 juni 1923 (nr 230) skall vid fördelningen av statsbidraget så förfaras, att ett grundbelopp av 10,000 kronor tillföres varje hushållningssällskap samt att därefter av anslagets återstod sex tiondelar fördelas efter den med jordbruk och fiske sysselsatta folkmängden inom hushållningssällskapsområdena, tre tiondelar efter den övriga folkmängden inom samma områden, dock att där stad inom hushållningssällskapsområde har mer än 10,000 invånare av överskjutande invånarantalet medräknas allenast tjugoprocent, samt en tiondel efter arealen av sällskapens områden.

Utöver nämnda ordinarie anslag har riksdagen från och med 1920 såsom extra anslag beviljat hushållningssällskapen bidrag. Detta extra anslag är för innevarande budgetår uppfört med 682,000 kronor. Från och med 1925 fördelas det extra anslaget mellan sällskapen efter samma grunder, som gälla för den del av det ordinarie anslaget, som ej utgör grundbidrag.

Med ifrågakvarande tillfälliga anslag har, såsom jämväl uttalats i 1925 och 1926 års statsverkspropositioner, åsyftats att bereda hushållningssällskapen ersättning för de kostnader, vilka direkt föranledas av den nya organisationen. För dessa — avseende rese- och traktamentsersättning åt lantbruksombud och ledamöter i förvaltningsutskott — beräknades tagas i anspråk 150,000 kronor. Den övriga delen av avslaget eller 532,000 kronor avsåges för uppehållande av sällskapens egentliga verksamhet.

Förhöjningen i anslagsbeloppet har av departementschefen motiverats sålunda:

»Ehuru det ännu icke torde vara möjligt att slutgiltigt bedöma verkningarna

av den genomförda omorganisation av hushållningssällskapen, synes erfarenheten emellertid redan nu giva vid handen, att förändringarna medfört större livlighet i sällskapens verksamhet. Denna utveckling bör så långt möjligt understödjas av staten.

Med en vidgad verksamhet likasom genom de direkta utgifter, som följt av omorganisationen, har emellertid för hushållningssällskapen uppkommit ett ökat behov av medel. Därav följer större krav på bidrag från statens sida. De skäl, som lantbruksstyrelsen och hushållningssällskapens ombud anfört till stöd för en höjning av det för närvarande utgående statsunderstödet till sällskapen, synas mig beaktansvärda, och vill jag fördenskull tillstyrka en dylik ökning. Av statsfinansiella skäl synes det emellertid för närvarande icke möjligt att härvid sträcka sig så långt som föreslagits. En höjning av den till hushållningssällskapen nu utgående summan av tillhoppa 2,782,000 kronor till 2,900,000 kronor torde innebära en icke obetydlig bättring i de rådande förhållandena.

I samband härmed vill jag föreslå, att det såsom tillfälligt anslag till hushållningssällskapen hittills anvisade extra anslaget sammanslås med det ordinarie anslaget. Sällskapens bidragsbehov är numera jämförelsevis konstant, och en fast förhöjning av det nuvarande ordinarie anslaget är av rådande förhållanden påkallad. Såväl på grund härav som oek med hänsyn därtill, att extra anslaget till sällskapen numera fördelas efter samma grunder som gälla för den del av ordinarie anslaget, som ej utgör grundbidrag, synes anledning att bibehålla en fördelning av bidragsbeloppen å två anslag ej vidare förefinnas.

I händelse av bifall till detta förslag bör jämväl för det ökade ordinarie anslaget gälla den i ovannämnda kungörelse den 8 juni 1923 (nr 230) bestämda grund för anslagets fördelning.»

I Eders Kungl. Maj:ts förevarande framställning framhålles, hurusom den efter omorganisationen 1923 inträdda större livaktigheten i hushållningssällskapens verksamhet ävensom de genom omorganisationen orsakade direkta utgifter i väsentlig mån ökat sällskapens behov av understöd från statens sida. Några delade meningar torde heller knappast råda därom, att staten bör i möjligaste mån söka tillgodose detta behov. Då Eders Kungl. Maj:ts förslag ej ger anledning till någon riksdagens erinran, får riksdagen anmäla, att riksdagen höjt det under titel allmänt anslag till hushållningssällskapen uppförda ordinarie anslaget, nu 2,100,000 kronor, med 800,000 kronor till 2,900,000 kronor att utgå enligt av departementschefen i statsrådsprotokollet tillstyrkta grunder.

17:o) **Sekreterare hos hushållningssällskapen.** Med bifall till vad Eders Kungl. Maj:t under punkt 61 föreslagit har riksdagen liksom för innevarande budgetår såsom statsbidrag för kalenderåret 1927 till avlönande av sekreterare hos hushållningssällskapen anvisat för budgetåret 1927—1928 ett extra förslagsanslag av 170,000 kronor.

18:o) **Ordnad bokföring vid mindre jordbruk m. m.** Under punkt 63 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att såsom bidrag till åtgärder för främjande av ordnad bokföring vid mindre jordbruk m. m. anvisa för budgetåret 1927—1928 ett extra reservationsanslag av 30,000 kronor.

Det nu äskade anslaget har beräknats efter ett medelsbehov, som med 6,400 kronor överstiger det för innevarande budgetår beräknade samt med iakttagande av att någon reservation å anslaget icke torde vara påräknelig.

Departementschefen har till stöd för anslagsäskandet anfört följande:

»Det för budgetåret 1927—1928 såsom erforderligt uppskattade beloppet till åtgärder för åstadkommande av ordnad bokföring vid mindre jordbruk har beräknats väsentligt högre än för innevarande budgetår. Såsom lantbruksstyrelsen framhållit hänför sig ökningen i främsta rummet till en ytterligare anslutning till de nu befintliga bokföringsbyråerna. Denna utveckling synes ur allmänna synpunkter och med hänsyn till det ändamål ifrågavarande anslag avser att tjäna betydelsefull. För min del är jag även beredd föreslå ökat ekonomiskt stöd för verksamheten. Rådande statsekonomiska förhållanden torde emellertid tvinga till viss återhållsamhet. Därest en ökning av det för närvarande till bokföringskostnader, bokföringsbyråernas driftkostnader samt räkenskapsutdrag jämte dessas bearbetning och tryckning utgående anslagsbeloppet, tillhoppa 18,600 kronor, ökas med 5,200 kronor, synes däri- genom medgivas en icke oväsentlig utvidgning av verksamheten. Fördelningen av sagda anslagssumma, 23,800 kronor, har därvid beräknats sålunda: bokföringskostnader 8,400 kronor, byråkostnader 1,200 kronor, räkenskapsutdrag 8,400 kronor samt statistisk bearbetning och tryckning 5,800 kronor.

Det belopp å 1,200 kronor, varmed anslagsbeloppet till pågående produktionskostnadsundersökningar föreslås höjt, är avsett för publicering under budgetåret 1927—1928 av de resultat, som vunnits under de tre år undersökningarna med utgången av löpande budgetår pågått. Då offentliggörande av resultaten av ifrågavarande undersökningar måste anses såsom en förutsättning för att det med dem avsedda syftet skall kunna vinnas och då den föreslagna tiden för den första publiceringen synes mig lämplig med hänsyn till att, enligt vad i ärendet uppgivits, under denna tid vissa undersökningar angående jordbruksarbetenas effektivitet beräknas komma att slutföras, finner jag sagda höjning i det för närvarande till 5,000 kronor beräknade beloppet för undersökningarna väl motiverad.

Sammanlagt skulle sålunda det av mig föreslagna anslaget uppgå till 23,800 + 6,200 = 30,000 kronor.»

Av ovanstående framgår att den föreslagna anslagsökningen till ett belopp av 2,350 kronor belöper på kostnaderna för upprättande av räkenskapsutdrag samt dessas statistiska bearbetning och tryckning. Utan att vilja ifrågasätta någon förändring i det härför nu beräknade beloppet vill riksdagen uttala att då med hänsyn till det under alla förhållanden jämförelsevis begränsade antal egendomar, varom här kan bli fråga, de statistiska resultaten näppeligen kunna erhålla någon mera allmängiltig betydelse, någon ut-

vidgning av den statistiska bearbetningen utöver vad som avses med det nu föreslagna beloppet i varje fall icke synes böra ske. Riksdagen, som i övrigt icke finner förevarande framställning giva anledning till något särskilt yttrande, får anmäla, att riksdagen såsom bidrag till åtgärder för främjande av ordnad bokföring vid mindre jordbruk m. m. anvisat för budgetåret 1927—1928 ett extra reservationsanslag av 30,000 kronor.

19:o) **Jordbrukskonsulenter.** Under punkt 64 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att såsom bidrag till avlönande under 1927 av högst 56 jordbrukskonsulenter anvisa för budgetåret 1927—1928 ett extra förslagsanslag av 270,000 kronor.

Det för innevarande budgetår upptagna anslaget, vilket är avsett för avlönande av 56 jordbrukskonsulenter, uppgår till 255,000 kronor.

Den höjning å 15,000 kronor å innevarande års anslag, som Eders Kungl. Maj:ts förslag innebär, hänför sig till beräknade ytterligare ålderstillägg, varför kostnaderna enligt gällande bestämmelser skola bestridas av statsmedel.

Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts framställning har riksdagen såsom bidrag till avlönande under 1927 av högst 56 jordbrukskonsulenter anvisat för budgetåret 1927—1928 ett extra förslagsanslag av 270,000 kronor.

20:o) **Vandringsrättare.** Under punkt 65 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att såsom bidrag till avlönande under kalenderåret 1927 av vandringsrättare anvisa för budgetåret 1927—1928 ett extra anslag av 114,000 kronor.

Eders Kungl. Maj:ts framställning innebär, att medel skulle göras tillgängliga för statsbidrag till avlönande under 1927 av ytterligare tre vandringsrättare eller sålunda tillhoppa 76, för vilket ändamål tarvas ökning av anslaget med 4,500 kronor till 114,000 kronor. Härjämte föreslås anslaget, som nu har natur av reservationsanslag, skola omföras till obetecknat anslag.

Med hänsyn till vandringsrättarinstitutionens stora betydelse för jordbruket biträder riksdagen den begärda anslagsökningen och har icke heller något att erinra mot anslagets omföring till obetecknat anslag.

Riksdagen har alltså såsom bidrag till avlönande under kalenderåret 1927 av vandringsrättare anvisat för budgetåret 1927—1928 ett extra anslag av 114,000 kronor.

21:o) **Utbildningskurser för vandringsrättare.** Under punkt 66 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att för anordnande under kalenderåret 1928 av utbildningskurser för vandringsrättare anvisa för budgetåret 1927—1928 ett extra reservationsanslag av 2,500 kronor.

Departementschefen har — under erinran att enligt gällande bestämmelser såsom villkor för att kunna antagas till vandringsrättare fordras bland annat att hava genomgått en därtill anordnad särskild utbildnings-

kurs — i likhet med lantbruksstyrelsen ansett anslag till kurser av ifrågasvarande slag böra göras tillgängligt jämväl för 1927. Medelsbehovet har för två kurser beräknats till 3,400 kronor, varav 900 kronor kan täckas av behållning å tidigare för ändamålet anvisade anslag. Departementschefen har ansett att det liksom förut bör vara Kungl. Maj:t obetaget att, om behovet så kräver, till dessa kurser anvisa fyllnadsanslag från andra till Kungl. Maj:ts disposition stående medel.

Riksdagen, som biträder förslaget, har för anordnande under kalenderåret 1928 av utbildningskurser för vandringssättare anvisat för budgetåret 1927—1928 ett extra reservationsanslag av 2,500 kronor.

22:o) **Täckdikningsförmän.** Under punkt 67 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att såsom bidrag till avlönande under 1927 av täckdikningsförmän anvisa för budgetåret 1927—1928 ett extra anslag av 17,000 kronor.

Medelsbehovet för 1927 har beräknats till i likhet med för 1926 25,000 kronor. Med hänsyn till påräknad reservation av 8,000 kronor erfordras emellertid nytt anslag med allenast 17,000 kronor.

Anslaget, som hittills uppförts såsom reservationsanslag, föreslås skola omföras till obetecknat anslag.

Framställningen biträdes av riksdagen, som alltså såsom bidrag till avlönande under 1927 av täckdikningsförmän anvisat för budgetåret 1927—1928 ett extra anslag av 17,000 kronor.

23:o) **Befordrande av inhemsk fröodling.** Under punkt 79 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att till befordrande av inhemsk fröodling uppföra i riksstaten ett ordinarie reservationsanslag av 16,000 kronor.

Anslaget har beräknats efter ett medelsbehov av såsom hittills 22,000 kronor och en påräknad reservation av 6,000 kronor, och föreslås detsamma skola omföras till ordinarie.

Mot anslagsberäkningen har riksdagen intet att erinra. Under hänvisning i övrigt till vad riksdagen under punkt 9 anfört beträffande anslagets omföring till ordinarie, får riksdagen anmäla, att riksdagen till befordrande av inhemsk fröodling uppfört i riksstaten ett ordinarie reservationsanslag av 16,000 kronor.

24:o) **Sveriges pomologiska förening.** Med bifall till vad Eders Kungl. Maj:t under punkt 83 föreslagit har riksdagen liksom för innevarande budgetår till understöd åt Sveriges pomologiska förening för dess verksamhet under kalenderåret 1927 anvisat för budgetåret 1927—1928 ett extra anslag av 12,000 kronor.

25:o) **Befrämjande av linodling.** Under punkt 84 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att

a) till åtgärder under 1927 för befrämjande av linodling anvisa för budget-året 1927—1928 ett extra reservationsanslag av 8,000 kronor;

b) medgiva att, där å statslån, som från lånefonden för mindre linberedningsanstalter utlämnats av hushållningssällskap, uppkommit förlust, Kungl. Maj:t må äga att, på framställning av hushållningssällskapet och efter prövning av de i varje fall förekommande omständigheter, av fondens medel anvisa hushållningssällskapet gottgörelse för den lidna förlusten med skäligt belopp.

I vad framställningen avser anslag till linodlingens befrämjande innebär densamma, att anslag skall utgå med oförändrat belopp.

Beträffande frågan om ersättning till vissa hushållningssällskap för förluster å statslån, beviljade från lånefonden för mindre linberedningsanstalter, framhålles i statsrådsprotokollet följande:

Omförmälda lånefond, som har till uppgift att underlätta anläggandet av mindre linberedningsanstalter, har tillkommit genom beslut av 1919 års lagtima riksdag. Såsom kapitalökning till fonden anvisades av samma riksdag 300,000 kronor. Någon ökning av fonden har sedermera icke ägt rum och icke heller varit av behovet påkallad.

Lånerörelsen försiggår med hushållningssällskapen såsom låneförmedlare. Kommerskollegium och lantbruksstyrelsen gemensamt bevilja hushållningssällskapen på ansökning statslån för att därav utlämna linberedningslån till förening, bolag eller enskild för anläggande av mindre linberedningsanstalter med inredning och utrustning. Låneräntan är 5 procent och lånetiden 17 år, därav de två första åren amorteringsfria. Vid utgången av vart och ett av de därpå följande femton åren skall lån enligt 1924 års ändrade bestämmelser återbetalas med lika annuitet. Statslånen utlämnas till hushållningssällskapen mot sällskapens förskrivning därå. Någon föreskrift rörande den säkerhet, som låneförmedlaren-hushållningssällskapet äger avfordra sina låntagare, finnes icke. Förvaltningsbidrag utgår icke för låneförmedlingen, och några bestämmelser rörande gottgörelse för av låneförmedlaren genom förmedlingen gjorda förluster finnas icke heller.

Till Kungl. Maj:t hava av nedannämnda hushållningssällskap ingivits ansökningar om avskrivning av följande lånebelopp, nämligen dels av ett den 29 december 1919 Kalmar läns norra hushållningssällskap beviljat statslån å 25,000 kronor, vilket utlämnats såsom linberedningslån till Kalmar läns linodlingsförening u. p. a., dels av ogulden del av ett Kopparbergs läns hushållningssällskap samma dag beviljat statslån å 11,250 kronor, av vilket utlämnats linberedningslån å 10,000 kronor till Södra Dalarnas linberedningsförening u. p. a. i Hedemora och 1,250 kronor till Rönndalens linskäkt i Enviken, dels ock av återstående delen, 5,500 kronor, av ett Kristianstads läns hushållningssällskap beviljat lån å 7,500 kronor, som numera innehaves av föreningen Linslöjden, Kristianstads läns linodlingsförening u. p. a.

Mot Eders Kungl. Maj:ts förslag i vad rör anslaget till linodlingens främjande har riksdagen intet att erinra. Beträffande förslaget i övrigt håller jämväl

riksdagen före, att staten icke bör undandraga sig att i sin mån träda emellan för att skydda hushållningssällskapen för förluster på grund av utlämnade linberedningslån. Eders Kungl. Maj:ts förslag förutsätter för ersättnings utgående, att förlusten varder vederbörligen konstaterad. Detta torde icke kunna ske på annat sätt än genom vederbörande linberedningsföretags försättande i konkurs med i regel åtföljande driftsnedläggelse. En sådan utveckling av förhållandena finner riksdagen för sin del böra i möjligaste mån förekommas icke minst i betraktande av att ifrågavarande företag tillkommit med statens medverkan för att under en kritisk tid tillgodose det oundgängligaste behovet av lin inom landet och att det ekonomiska trångmål, vari vissa av dessa företag efter kristidens slut råkat, torde bero på omständigheter, över vilka företagen icke kunnat råda. Riksdagen anser därför, att med avseende å företag, som ännu icke trätt i likvidation, jämväl andra vägar för tillgodoseende av ifrågavarande syfte böra undersökas. Sålunda torde det icke vara uteslutet, att ett sådant företag genom viss av Kungl. Maj:ts medgiven avskrivning av erhållet lån skulle kunna beredas möjlighet till driftens fortsatta uppehållande och därmed förhjälpas till att infria sina därefter kvarstående förbindelser i förevarande avseende till vederbörande hushållningssällskap. Riksdagen kan sålunda icke biträda Eders Kungl. Maj:ts förslag sådant det nu föreligger, utan anser att frågan bör göras till föremål för förnyad utredning, i samband med vilken hushållningssällskapen böra beredas tillfälle yttra sig angående storleken av den eventuella avskrivning, som skulle krävas för ernående av det avsedda syftet. Ehuru riksdagen, på grund av den ställning riksdagen sålunda funnit sig böra intaga till Eders Kungl. Maj:ts förslag i huvudsaken, saknar anledning att närmare ingå på frågan, kan riksdagen likväl icke underlåta uttala sina principiella betänkligheter mot att för i förslaget angivet ändamål taga i anspråk lånefondens medel.

Under åberopande av det anförda får riksdagen

a) anmäla att riksdagen till åtgärder under 1927 för befrämjande av linodling anvisat för budgetåret 1927—1928 ett extra reservationsanslag av 8,000 kronor;

b) anhålla om förnyad utredning angående sättet för statens mellankomst med avseende å de förluster, som kunna komma att åvila hushållningssällskapen på grund av från lånefonden för mindre linberedningsanstalter utlämnade lån samt om framläggande för riksdagen av det förslag i ämnet, vartill utredningen kan föranleda.

26:o) **Ogräsens bekämpande.** Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts under punkt 86 gjorda framställning har riksdagen för bekämpande av ogräs anvisat för budgetåret 1927—1928 ett extra reservationsanslag av 4,000 kronor.

27:o) **Understöd åt föreningar för jordbrukskredit.** Under punkt 91 har Eders Kungl. Maj:ts föreslagit riksdagen att till understöd åt föreningar för

jordbrukskredit anvisa för budgetåret 1927--1928 ett extra förslagsanslag av 25,000 kronor.

I två inom riksdagen väckta, likalydande motioner, nämligen nr 67 i första kammaren och nr 103 i andra kammaren, har hemställts, att riksdagen måtte besluta, att en statsgaranti av högst 1,000,000 kronor ställes för varje godkänd centralkassa för jordbrukskredit med tillägg av 200,000 kronor för varje län utöver ett, varav centralkassans verksamhetsområde består, genom att från riksgäldskontoret till riksbanken överlämnas statsobligationer till härför erforderligt belopp under samma villkor, som gälla för de obligationer, vilka förut för samma ändamål överlämnats.

I överensstämmelse med Eders Kungl. Maj:ts förslag medgav 1915 års riksdag att för varje centralkassa för jordbrukskredit, som vunne godkännande från det allmännas sida, svenska statens obligationer till ett värde av 100,000 kronor finge från riksgäldskontoret överlämnas till Sveriges riksbank att av denna innehavas såsom en gemensam pant för samtliga centralkassans förbindelser med rätt för kassans fordringsägare att använda panten till täckande av sina fordringar i den mån kassans egna tillgångar, de belopp inberäknade, som på grund av medlemmarnas i kassan ansvarighet för dessa förbindelser kunde från dem uttaxeras därtill visade sig otillräckliga och under vissa närmare angivna villkor.

Vidare har 1925 års riksdag med bifall till av Kungl. Maj:t framställt förslag i ämnet medgivit, att från riksgäldskontoret finge till Sveriges riksbank överlämnas svenska statens obligationer till ett belopp av 100,000 kronor att där jordbrukskassa eller centralkassa för jordbrukskredit i avseende å medlemmarnas ansvar för kassans förbindelser beslutat nedsättning, som möjliggjorts genom ändringar, vilka vidtagits i gällande bestämmelser angående godkännande av dylik kassa från det allmännas sida, av riksbanken användas till täckande av förlust som i följd av nedsättningen kunde hava tillfogats någon, som, då beslutet därom registrerades, ägde fordran hos kassan under vissa närmare angivna villkor.

Motionärerna framhålla, hurusom sedan 1915, då lagstiftning infördes om jordbrukskassor och centralkassor för jordbrukskredit, centralkassornas rätt till kreditgivning i väsentlig mån ökats eller från 75 kronor per hektar odlad jord till 40 procent av taxerat jordbruksvärde med möjlighet till viss ytterligare kredit, och befara motionärerna, att dessa centralkassor, som endast med betydande svårigheter hittills kunnat anskaffa erforderligt kapital, under de närmaste åren bliva urståndsatta att fylla jordbrukskassornas anspråk på rörelsemedel. Dessa svårigheter stode enligt motionärernas mening i samband med att för en större inlåning från allmänheten fordrades vissa reela i siffror uttryckta värden såsom säkerhet för de förbindelser kassorna utåt iklädde sig. Med hänsyn till den omfattning ifrågavarande rörelse redan ägde kunde den ovanberörda statsgarantien icke längre anses motsvara behovet. Motionärerna ifrågasätta därför en ökning av statens garantibelopp till 1,000,000 kronor åt en var centralkassa, vartill

borde för varje sådan kassa, vars verksamhet omfattade mer än ett län, komma ytterligare 200,000 kronor för varje överskjutande län. I samband härmed erinras i motionerna om den av staten på sin tid för Sveriges allmänna hypoteksbank och konungariket Sveriges statshypotekskassa lämnade säkerhet för dessa institutioners förbindelser å 30,000,000 kronor för vardera institutionen, vilken säkerhet beträffande sistnämnda institution 1918 höjts till 50,000,000 kronor och till innevarande riksdag av Eders Kungl. Maj:t föreslagits höjd till 80,000,000 kronor.

Mot Eders Kungl. Maj:ts förevarande framställning har riksdagen intet att erinra.

Vad angår de väckta motionerna vill riksdagen anföra följande.

Då tillgodoseende på ett tillfredsställande sätt av behovet av erforderligt rörelsekapital jämväl enligt riksdagens mening måste betraktas såsom en för jordbruket mycket betydelsefull och viktig angelägenhet, finner riksdagen motionernas syfte väl värt att beaktas. Givetvis kan riksdagen icke på grundvalen allenast av vad motionerna innehålla bilda sig ett bestämt omdöme om vilka åtgärder, som i händelse av förefintligt behov i förevarande avseende lämpligen böra vidtagas liksom ej heller i vilken utsträckning statens medverkan härför eventuellt bör tagas i anspråk. På grund av förevarande frågas vikt och betydelse anser emellertid riksdagen — utan att taga ställning till motionärernas förslag — att spørsmålet bör göras till föremål för närmare utredning. Därvid torde jämväl andra tänkbara möjligheter till vinnande av det i motionerna avsedda syfte lämpligen kunna övervägas.

Under åberopande av det anförda får riksdagen

1) anmäla, att riksdagen till understöd åt föreningar för jordbrukskredit anvisat för budgetåret 1927—1928 ett extra förslagsanslag av 25,000 kronor,

2) med anledning av motionerna I:67 och II:103 anhålla, att Eders Kungl. Maj:t ville låta verkställa utredning rörande behovet av åtgärder i av motionerna avsett syfte samt, om utredningen skulle giva därtill anledning, för riksdagen framlägga förslag i ämnet.

28:o) **Jordbrukarungdomens förbund.** Under punkt 92 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att såsom statsbidrag till jordbrukarungdomens förbund för främjande av dess verksamhet under kalenderåret 1927 anvisa för budgetåret 1927—1928 ett extra anslag av 15,000 kronor, att utgå i den mån förbundet visar sig hava från annat håll för ändamålet under 1927 mottagit understöd å minst lika stort belopp.

Såsom bidrag till jordbrukarungdomens förbund för främjande av dess verksamhet har under senare år anvisats medel av staten. För vartdera av åren 1921 och 1922 utgjorde bidragets belopp 15,000 kronor och för tiden därefter 10,000 kronor om året. Bidraget är för närvarande upptaget såsom ett särskilt extra anslag samt utbetalas i mån förbundet visar sig hava från annat håll för ändamålet mottagit understöd å minst lika stort belopp.

Departementschefen har i ärendet anfört:

»Förbundets verksamhet synes mig vara synnerligen gagnarlig för landets jordbrukarungdom såsom ägnad att väcka dess allmänintresse samt särskilt att vidga blicken för betydelsen av jordbrukarens yrke och för jordbrukets produktionsmöjligheter. Anslag av statsmedel synes fördenskull fortfarande böra beredas förbundet. Enär verksamheten under senare år avsevärt vuxit i omfattning — vilket givetvis för centralledningens vidkommande kräver större kostnader — anser jag en ökning av statsbidraget motiverad, och har jag intet att erinra emot att, i överensstämmelse med vad lantbruksstyrelsen föreslagit, bidraget för budgetåret 1927—1928 bestämmas till 15,000 kronor.»

Riksdagen har i enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag såsom statsbidrag till jordbrukarungdomens förbund för främjande av dess verksamhet under kalenderåret 1927 anvisat för budgetåret 1927—1928 ett extra anslag av 15,000 kronor, att utgå i den mån förbundet visar sig hava från annat håll för ändamålet under 1927 mottagit understöd å minst lika stort belopp.

29:o) **Landsbygdens elektrifiering.** Under punkt 93 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att för främjande under kalenderåret 1927 av en planmässig organisation och utveckling av landsbygdens elektrifiering anvisa för budgetåret 1927—1928 ett extra anslag av 75,000 kronor.

Under återopande av jordbruksutskottets, av riksdagen härutinnan godkända utlåtande nr 11 punkt 29 får riksdagen anmäla, att riksdagen för främjande under kalenderåret 1927 av en planmässig organisation och utveckling av landsbygdens elektrifiering anvisat för budgetåret 1927—1928 ett extra anslag av 75,000 kronor.

30:o) **Statsbidrag till hushållningssällskap för jordförmedlingsverksamhet.** Vid 1923 års riksdag (prop. nr 144) anvisades för första gången anslag för utlämnande av statsbidrag till hushållningssällskap för jordförmedlingsverksamhet. För innevarande budgetår har för ändamålet anvisats ett anslag av 60,000 kronor. Bestämmelser om anslaget användning hava meddelats i kungörelse den 25 maj 1923 (nr 129).

Departementschefen ifrågasätter i statsrådsprotokollet sådan omläggning av ordningen för beviljande och utbetalande av här avsett statsbidrag, att beviljandet av statsbidrag för år 1928 och därefter framflyttas från årets början till efter utgången av det kalenderår, för vilket bidraget avses skola utgå.

Med hänsyn till den föreslagna förändrade ordningen för statsbidragets utbetalande är enligt statsrådsprotokollet anvisande av nytt anslag för budgetåret 1927—1928 icke erforderligt.

Riksdagen har intet att erinra mot vad sålunda ifrågasatts.

31:o) **Fiskets befrämjande i de särskilda orterna.** Under punkt 101 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att höja ordinarie reservationsanslaget till fiskets befrämjande i de särskilda orterna, nu 60,000 kronor, med 18,500 kronor till 78,500 kronor.

Framställningen har motiverats med, att anslaget, vilket med hänsyn till uppkommen behållning kunnat för innevarande budgetår begränsas till 60,000 kronor, ånyo bör uppföras med hela beloppet.

Riksdagen har höjt ordinarie reservationsanslaget till fiskets befrämjande i de särskilda orterna, nu 60,000 kronor, med 18,500 kronor till 78,500 kronor.

32:o) Bevakningsfartygs stationerande vid rikets kuster. Under punkt 107 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att för stationerande under vintermånaderna 1927—1928 av bevakningsfartyg vid rikets kuster för åstadkommande av ordning och skydd vid fiskets bedrivande anvisa för budgetåret 1927—1928 ett extra reservationsanslag av 27,000 kronor.

Medelsbehovet har för instundande budgetår beräknats till 39,000 kronor. Ökningen i förhållande till medelsbehovet för innevarande budgetår med 1,500 kronor hänför sig till förslag om anställande ombord å kanonbåten Svensksund under dess ifrågavarande expeditioner av en erfaren fiskare för utförande av sillrekognoseringar samt överbringande av resultatet av dessa till allmänheten, varigenom expeditionerna skulle bliva på ett effektivare sätt utnyttjade för sitt ändamål.

Med hänsyn till påräknad reservation av 12,000 kronor kan anslagsanvisningen begränsas till 27,000 kronor.

Med bifall till vad Eders Kungl. Maj:t föreslagit har riksdagen för stationerande under vintermånaderna 1927—1928 av bevakningsfartyg vid rikets kuster för åstadkommande av ordning och skydd vid fiskets bedrivande anvisat för budgetåret 1927—1928 ett extra reservationsanslag av 27,000 kronor.

33:o) Skogshushållning i allmänhet. Under punkt 115 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att höja ordinarie reservationsanslaget till skogshushållning i allmänhet, nu 15,500 kronor med 5,100 kronor till 20,600 kronor.

Ökningen av anslaget påkallas av att någon reservation såsom för innevarande budgetår icke är att påräkna.

I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts framställning har riksdagen höjt ordinarie reservationsanslaget till skogshushållning i allmänhet, nu 15,500 kronor med 5,100 kronor till 20,600 kronor.

34:o) Lantmäteriuundervisningen. Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts under punkt 127 gjorda framställning har riksdagen till lantmäteriuundervisningens ordnande och bedrivande anvisat för budgetåret 1927—1928 ett extra reservationsanslag av 49,500 kronor.

Stockholm den 15 mars 1927.

Med undersåtlig vördnad.